

Derf

door Sophie Kassies

een stuk met twee personages: Zij, de moeder en Hij, de zoon.

Derf werd begin 2013 geschreven met een werkbeurs van het Fonds Podiumkunsten.
Het ging op 3 mei 2015 in première in Theater Bellevue, Amsterdam, met Mathieu
Güthschmidt als moeder en Titus Boonstra als zoon, in de regie van Willibrord Keesen.
Productie: Bureau Lommerde & Tonen.

I.

Zij is op het toneel als de toeschouwers binnenkomen. Ze is stijlvol. Wat ze aan heeft zou van nu, maar ook van decennia geleden kunnen zijn. Een mooie, wijdvallende broek van soepele stof en een bijzondere blouse. Misschien draagt ze een bijpassende tulband.

Ze bekijkt de binnenkomers, begroet hier en daar iemand. Je krijgt de indruk dat ze thuis is.

Ze zet muziek op. Stravinsky. Alsof ze het aan de toeschouwers wil laten horen. Ze luistert. Misschien zien we de herinnering aan een choreografie, een licht aangeduide danspas.

Hij komt op. Ziet haar.

Hij Nee hè?!

Hij gaat weer af. Komt terug.

Hij Ga weg!

Hij zet de muziek uit. Lijkt te verwachten dat ze verdwijnt.

Hij Hoepel op.

Zij *blijft waar ze is* Ik doe mijn best.

Hij Ik zie het.

Zij Ik kan er niks aan doen.

Hij Het huis is leeg, de sleutels zijn ingeleverd, het is klaar.

Zij Wat doe ik hier dan nog?

Hij Zeg het maar.

Zij Krijg ik geen kus?

Hij geeft haar een kus.

Zij Wat ben je zacht. Je lijkt wel een vrouw.

Hij Ik heb me net geschoren.

Zij Ik zeg niet glad, ik zeg zacht. Je bent zacht.

Kwam je kijken of ik al dood ben?

Hij Ik kwam kijken of je nog leeft.

Zij Hij wil niet dat ze me pas vinden als de burens over stank beginnen.

Hij Mijn moeder. Andere moeders worden ziek of dement.

Mijn moeder –

Zij Aloë vera.

Hij Wat?

Zij Aloë vera. Niet gewoon een scheermes, maar een heel rijtje mesjes en aloë vera. Dat heb jij zeker?

Hij Fusion ProGlide van Gillette.

Zij Ook niet meer te krijgen, gewone scheermesjes. Te gevaarlijk.
Hij Ze is dood, mijn moeder. Al een tijdje.
't Was een opluchting.
Zij Oude mensen moeten plaatsmaken. Wie het marstempo niet kan bijhouden, crepeert in de greppel. Iedereen heeft recht op leven, maar er zijn grenzen. Afstotend, oude mensen. Vond ik als kind al. Ouwevrouwenbenen. Ik wilde niet ouder worden dan 26.
Hij Mislukt.
Zij Wees blij. Je was er niet geweest.
Hij Ze werd zo oud dat ik de tel kwijt raakte. Decennia aangekoekt leven heb ik uit het huis moeten trekken.
Zij Waar is alles?
Hij Weg.
Zij Hoezo weg?
Hij Weg. Naar de kringloop. Naar de vuilstort. Verkocht op Marktplaats.
Zij Alles?
En jij dan? Wat heb jij?
Hij 'Herinneringen zijn beter dan souvenirs.'

Hij Heb je nog naar de stoel gekeken?
Zij Ik heb hem in stukken gescheurd en verbrand op het balkon.
Hij Als het je leven nou makkelijker maakt?
Zij Leven is niet makkelijk. Leven hoort niet makkelijk te zijn.
Hij Het kost je zo'n moeite om overeind te komen.
Zij Het is me de moeite waard.
Hij Je hebt wel wat beters te doen.
Zij Op de kleinkinderen passen?
Hij Mama.
Zij 'Smaakvol zitgemak speciaal voor de veeleisende senior. Hoogwaardige materialen voor duurzaam comfort.'
Als je niet meer op kunt staan, moet je niet gaan zitten.
De 'Sta-op-fauteuil'. Een vleesetende plant is het. Sappen die je verweken. Je sijpelt zo de hoogwaardige materialen in. Merk je niets van. Je ontspant, doezelt weg. De rotting tegemoet.

Je krijgt me daar niet in.

Moet ik soms net zo'n uitgezakte popo krijgen als jij?

Vindt zij dat niet vervelend, zulke zachte billen?

Wat moet ze anders? Jullie hebben allemaal zulke billen tegenwoordig. Zitbillen.

Je zult er wel van leren houden.

Ben je nog met haar?

Hij Ja, ik ben nog met haar en nee, ik neem haar niet mee.

Zij Je hebt toch wel iets bewaard?

Hij Je bent niks. Een shot neurotransmitters dat van de ene cel naar de andere schiet. Misschien omdat ik een Hemaworst heb gegeten.

Zij Moet je geen worst eten.

Hij Jammer voor je. 'Problematische binding.' 'Een symbiotische relatie.'

'Onopgeloste conflicten.' Daar zou ze trots op zijn. Dol op kwetsuren.

Hoe dieper de wonden, hoe interessanter de mens.

Sorry. Ik ben niet interessant.

Wie wel? Jullie hadden de oorlog. Wij hebben niks.

Wat het leven moeilijk maakt, wordt uit de weg geruimd. Scheve

tanden? De orthodontist. Moeilijk leren? Remedial teacher.

Emotionele problemen? De psycholoog.

Maar ik had het allemaal niet nodig.

Wat kon je over mij vertellen? Niets.

Het ging altijd gewoon goed. Met mij viel niet te pronken.

En dat jij hier rondspookt verandert daar niks aan.

Worst.

Zij En waarom neem je haar niet mee? Waarom stel je haar niet aan je moeder voor?

Hij Je bent te lelijk geworden.

Zij Oude mensen worden lelijk.

Hij Van binnen. De bagger die je elke keer over me heen stort.

Zij Wees blij dat ik het niet in mijn broek doe. Dat je me geen schone luier hoeft om te doen.

- Hij Dan kon ik mijn handen wassen.
- Zij Blijf weg, als je er niet tegen kunt. Als ik weg kon, deed ik het. Hoe denk je dat het is, om zo geworden te zijn? In deze negorij, waar jij me hebt achtergelaten. Een leeg leven. Dor, droog. Waarheen ik ook ga, niets dan afgrond.
- Op mijn crematie komt ze zeker wel mee?
- Hij Ja.
- Zij Je kijkt er echt naar uit.
- Hij Je maakt het er naar.
- Zij Ik wil het niet hebben. Ik wil geen mensen die ik niet ken op mijn crematie.
- Hij Ze komen niet voor jou.
- Zij Was het druk?
- Hij Ja.
- Zij Bloemen?
- Hij Veel bloemen.
- Zij Heb je iets gezegd?
- Hij geeft geen antwoord.*
- Zij Heb je iets gezegd?
- Hij geeft geen antwoord.*
- Hij Concertpianist. Schrijver. Hoogleraar deeltjesfysica. Homo. Schilder, beeldhouwer, componist. Architect. Acteur. Schizofreen. Ontwerper – grafisch, mode, industrieel – allemaal niet. Filosoof. Psychiater. Zelfs arts wilde ik niet.
- Dan houdt het wel zo'n beetje op.
- Ik was haar trofee. Altijd was ze aan het speuren naar mijn genialiteit. Elke kinderlijke fantasie, elke grappige vergissing een bewijs van uitzonderlijke creativiteit. Ik was twee. Ik vond een knikker op straat, een doodgewone knikker. En ik dacht dat er een vogeltje in zat. Ik was meteen Picasso.
- Maar op een dag kreeg je in de gaten hoe onuitstaanbaar normaal ik ben. Erger nog: hoe normaal ik wil zijn.
- Zij Bedrijfskunde? Wat is dat?

Hij Ik had nog beter kunnen zeggen dat ik vuilnisman wilde worden.
Zij ‘Je kunt er alle kanten mee op.’
Hij Ik weet nog niet wat ik wil. Het lijkt me leuk. Interessant.
Zij Het is jouw leven.
Hij Hoe ze dat kon zeggen. ‘Het is jouw leven.’
Zij Dan word je dus manager. Maar waarvan weet je nog niet.
Hij Je kunt er ook andere dingen mee.
Zij Het is een verpakking, maar er zit nog niks in.
Hij Jij denkt alleen maar: hoe vertel ik het mijn vrienden?
Zij Ook.
Hij Wees blij dat je niet hoeft te zeggen dat ik bij het
Vreemdelingenlegioen ga.
Zij Dat had wel smoel gehad.

Zij Mij is iets gebeurd. Ze hadden de stoplichten uitgezet. Ik dacht: er komt wel een gaatje. Dus ik wacht. Ineens verschijnt er zo’n beeldschone Marokkaan denk ik dat het is. ‘Zal ik u helpen, mevrouw?’ Verderop staat een groepje net zulke jongens. Gniffelen. Ik denk dat ze uit de sportschool komen. Van die vechtsporters. Ik heb nog niet eens de kans gehad iets te zeggen, en hij tilt me op. Hij draagt me zo naar de overkant. Die andere jongens liggen dubbel. Hij zet me neer. ‘Dankjewel,’ zeg ik. ‘Graag gedaan, mevrouw.’ En weg is hij, terug naar die vrienden.

Hij Ik geloof je niet.
Zij Zo’n jongen. Die nabijheid ineens. Zonder afkeer.
Hij Je zou je wezenloos schrikken.
Zij Ik schrok niet.
Hij Volgens mij heb je het gedroomd.
Zij Kan je er niet tegen?
Hij Dat is toch link, iemand zomaar optillen. Hij had je wel een hernia kunnen bezorgen.
Zij Het deed me zo goed. Een lichaam, een aanraking.
Hij Neem een minnaar.

Zij Het heeft niets met seks te maken. Waarom haalt iedereen dat door
 elkaar tegenwoordig?
 Als je aangeraakt wordt, weet je dat je bestaat. Kinderen snappen dat.
 Daarom alleen al zou iedereen kinderen om zich heen moeten hebben.

Hij Jij denkt alleen aan jezelf. Net als toen je zo nodig zwanger moest
 worden.

II

Hij

‘Wil je een kop thee?’

Zal ik even zetten?

‘Zo gebeurd.’

Dan ging je naar de kast, pakte je één kopje en één schoteltje en kwam je terug om dat op tafel te zetten. Lepeltje pakken. Hoeft niet, ik drink geen suiker in m’n thee, weet ze, maar er moet een lepeltje bij. Volgende kopje en schoteltje –

Ik doe het met plezier.

Zij

Het is beter dat ik het zelf doe.

Hij

Je moet het altijd al zelf doen.

Zij

Jij pakt de bekers.

Hij

Als jij dat graag wilt, wil ik best de kopjes pakken. Met schoteltjes. En lepeltjes.

Zij

Je mag jezelf niet toestaan lui te worden.

Hij

Zet het op het blaadje van je rollator. Dan hoef je maar één keer.

Zij

Ik kan nog lopen.

Het is een travestie. De wereld heeft zich vermomd als oase van gemak en overvloed. De mensen bellen en winkelen. Ze drinken dure koffie met teveel melk uit kartonnen bekers. Er is muziek, er is voedsel overal, ieder is zichzelf genoeg. Geld voorziet in alles; als je maar geld hebt, heb je niemand nodig en iedereen heeft geld, dus niemand heeft iemand nodig.

Een maskerade is het. De wereld is onherbergzaam.

Alleen heeft een mens geen schijn van kans.

Hij

Rampzucht. Een catastrofe en zij is in haar element. Elke calamiteit een verrijking van je bestaan. Een kapitaal voor het leven.

Dat gevoel gaf je me altijd.

We hadden een auto-ongeluk, ik was best nog klein. Frontale klap, we kruipen eruit.

Zij

Ben je heel?

Hij

Ik geloof van wel.

Zij

Nou, heb je dat ook meegemaakt.

- Hij Alsof het ergens goed voor is. Hoe groter de ramp, hoe meer je er aan hebt. Qua aandacht natuurlijk, maar ook voor later. Als je er was. Als je iemand geworden was, een middelpunt, een interessant persoon. Het auto-ongeluk was net zoiets als beroemde boeken lezen. Ondenkbaar dat je iemand wordt als je *Oorlog en vrede* niet kent.
- Zij Het hele leven zit in dat boek.
- Hij Ik kom er niet doorheen.
- Zij Niet iets om je op voor te laten staan.
- Hij Er zijn meer mensen op de wereld die *Oorlog en vrede* niet hebben gelezen, dan wel. Jij vindt dat minderwaardige mensen.
- Zij Welnee.
- Hij Je kijkt op mij neer omdat ik het niet gelezen heb.
- Zij Ik vind het dom om het niet te lezen.
- Hij Dom als in minder waard dan slim.
- Zij Dom omdat je jezelf tekortdoet.
- Hij Ik heb toch in de tijd die ik niet aan *Oorlog en vrede* kwijt was andere dingen gedaan. Maar die vind jij onbelangrijk. Meer literatuur, meer auto-ongelukken. Dan was ik interessanter. Helaas, pindakaas.
- Zij Alles is zacht geworden, vloeibaar. Doucheegel in plaats van zeep. Niets meer scherp omljnd. Vroeger zag je hoe een machine in elkaar zat. Hefbomen, tandraderen, assen. En zo was de wereld ook. Je kon het mechaniek zien. Je had fabrieken, kantoren, winkels. En je had huizen. Waar het leven was. De geuren van eten en ziekte en liefde. Van een ouwe hond op een kleedje naast de kachel. Waar de mensen waren. Geliefden, familie, vrienden. Je ging naar je werk en weer naar huis, de machine in en weer uit. Nu vloeit alles in elkaar over. Er is alleen nog maar machine, dus zie je hem niet. Alles is draadloos en wolkvormig geworden. Sop, schuim is het. De mensen elk in hun eigen schuimbelletje, rondklotsend. Los van tijd en plaats. Ze zitten op een terras met hun computer. In bed kun je je rekeningen betalen.

Dag en nacht draait hij door, de machine. Met iedereen erin, mannen, vrouwen, kinderen. Alles soepel, elastisch, flexibel. Natuurlijk ben jij zacht. Je glijdt door de dagen, alles wat je verlangt is altijd te krijgen. De gebraden duifjes vliegen online je mond in. Alles is te koop, niets is iets waard. Niet eens de moeite waard om de deur uit te gaan, om het te betasten, te zien, te ruiken. Een bestaan zonder hindernissen, van parkeergarage naar parkeergarage, geen kou, geen regen, geen andere mensen –

Hij Schei toch uit. Je hebt geen idee van mijn leven.

Zij Omdat je nooit iets vertelt.

Hij Ik gun het je niet.

Zij Ik ben je moeder.

Hij Was.

Zij Een dooie moeder is ook een moeder.

Hij Ik gun het je niet. Mijn leven, mijn vriendin, mijn werk, het is mijn zaak, daar wil ik jou niet met je tentakels in hebben.

Zij ‘Werk’. Dat is toch geen werk wat jij doet?

Hij Goed, prima, wat jij wilt.

Zij Jij werkt niet. Jij verdient geld. Wanneer heb je voor het laatst gezweet?

Hij Vanochtend.

Zij In de sauna.

Hij In de sportschool.

Zij Zweet waar je voor betaalt.

Dat jij naar de sportschool gaat! Nu heb je toch iets verteld. Maar ik denk niet dat je die billen nog goed krijgt.

Hij Daar eet jij van.

Zij Van jouw billen?

Hij Van mensen zoals ik. Met wie niks aan de hand is. Die geld verdienen. Elke dag weer, zonder zich te af te vragen of hun allereigenste persoonlijkheid wel tot uitdrukking komt –

Zij Hardwerkende Nederlanders.

Hij Jezus!

Zij Dat is toch wat je zegt.

- Hij Ik zeg dat deze welvaart, hier, nu, van jou, van mij, van iedereen, niet te danken is aan *Oorlog en vrede*.
- Zij Ik zeg: die welvaart van jou maakt lomp, verwend en lui.
- Hij Wie is hier lomp?
- Zij Anders luister je niet.
- Hij Mensen zijn niet anders dan vroeger.
- Zij Jawel, want ze zijn rijk. En ze zijn eraan gewend. Al dat geld, ze verzuipen erin. Welke crisis? Shoppen is de nummer één hobby, wist je dat?
- Hij En ook daar eet jij van.
- Zij At.
- Hij Juist, dus, waar maak je je zo druk om?
- Zij Om jou. Dat je net zo wordt als de rest. Dat je moeiteloos opgaat in de vleesmassa's die zich op zondag door de Kalverstraat persen. Zich in krappe chartervluchten naar Thailand of Sharm-al-Sheikh laten vervoeren.
- Hij Ik *ben* zo. Gewoon. Laat dat nou toch eens tot je doordringen. Ik vlieg zondag naar Phuket.
- Zij Van binnen niet.
- Hij Van binnen is niemand gewoon.
- Zij Jij denkt dat anderen ook zo met hun dooie moeder rondsjouwen?
- Hij Ze hebben misschien een minder krankzinnige moeder.
- Zij De huishoudafdeling van de Bijenkorf. Met m'n stok maai ik het glaswerk van de uitstallingen. Een voor een pak ik de stapels serviesgoed en laat ze te pletter vallen. Ik pik onderweg een zware koekenpan op en sla ermee op de borden en glazen van de modeltafels. Scherven spatten in het rond. Ik vervolg mijn weg naar de kast met de gietijzeren Creuset pannen. Steelpan, braadpan, caquelon zwier ik dwars door de ramen naar buiten. Het leukst zijn de gezichten van de verkopers. Eerst denken ze dat ik per ongeluk iets laat vallen. Dan denken ze dat ik in de war ben. Tegen de tijd dat ze de beveiliging hebben gewaarschuwd, heb ik een fles benzine in de beddenafdeling

leeggegoten. Lucifer erbij, hopla. Ik ga rustig naar de roltrap, schud wat glasscherfjes van mijn jas en ga naar beneden. Niemand verdenkt een keurig oud karkas als ik. Ik loop naar buiten zonder dat iemand me tegenhoudt.

Hij Waarom ligt er niks in jouw koelkast.
Zij Er ligt niet niks in.
Hij Een fles vodka en een paar plakjes rookvlees.
Zij En boter. Ik heb nog crackers.
Hij Doe je wel boodschappen?
Zij Ik moet zo uitkijken met wat ik eet. Ik pas niet meer in mijn kleren.
 Nu snap ik waarom ouwe wijven allemaal uitdijen. Je hebt gewoon
 niks nodig. Alles wat je eet wordt vet.
Hij Je kunt laten bezorgen.
Zij Dan kom ik helemaal niet meer buiten. Dat is pas ongezond. Laat mij
 maar elke dag mijn boodschapje doen. Dan zie ik tenminste nog
 iemand.
Hij Marokkaanse kickboksers die op oude vrouwtjes vallen.
Zij Bijvoorbeeld.
Hij Haal dan in elk geval iets fatsoenlijks in huis.
Zij Voer voor Nijnski is zwaar. Daar kan niet veel bij.
 Ik ga niet met een rugzak lopen.
Hij Rugzak? Je hebt een boodschappenmandje op je –
 Nee! Natuurlijk ging ze niet met een rollator de straat op.
Zij Ik kan nog lopen.

III

Zij Wat ruik ik toch? Heb je een nieuw wasmiddel?

Hij After shave.

Zij Is dat after shave?

Hij Calvin Klein.

Zij Het ruikt naar wasmiddel. Was hij erg duur?

Hij Ik heb hem gekregen.

Zij Van je vriendin.

Hij Van mijn vriendin.

Zij Is het nog dezelfde? Die je niet mee wilt nemen?

Hij Ja.

Zij Smaak voor geur heeft ze niet. Jullie weten alleen van deodorants en luchtverfrissers. Elke dag je eigen geur wegwerken. Zoiets als je ziel verkopen.

Jou heb ik ook al jaren niet meer geroken.

Daarom zoenen mensen elkaar drie, vier keer tegenwoordig. Ze proberen elkaars geur op te vangen.

Ik denk in eerste liefdesnachten. Dat zal toch wel. Dat geliefden elkaar ruiken. Opgewoeld beddegoed, vochtig en warm, het dampige vel, de kleine haartjes en alles in een wolk van geuren, stank, een mens met een mens, de liefde. Elkaar doordrenken, binnendringen –

Hij Moeder!

Zij Huid op huid, nat in nat, tong met lippen, lippen met tong. De smaak van het lichaam. De reis door plooiën, glooiingen, holtes. Liezen gaan open, je ruikt de zilte lucht van het leven zelf, honderden miljoenen jaren oud. Poelen vol eencelligen, een bonzend verlangen naar voleinding, orgasme –

Hij Ja, ja, ja

Zij Vind je het vies? Vies in het algemeen? Vies omdat ik een oude vrouw ben? Vies omdat ik je moeder ben?

Hij Niet vies, gênant.

Zij Je schaamt je voor mij! Is het gênant? Vindt u mij gênant?

Natuurlijk is het gênant. Zo'n hele afgang, jarenlang. Oud worden, sterven, ontbinden. Smerig is het. De dode cellen die je mee zeult, die

van je gekreukte vel dwarrelen, een spoor van schilfers waar je gaat.
Kleverige afzettingen overal. In aderen, hersenen, darmen. Wat
stroomde, is stroperig geworden. Longen van oud elastiek,
verkorreld. De nare lucht van kapotte tandwortels. Vlekken,
woekeringen, smetten. Een woestenij is het.

En jij doet niets. Je laat mij stikken. Jij dobbert rond, los van alles en
iedereen. De jaren komen en gaan. De vriendinnen komen en gaan.
Ik dacht dat je een man was, maar ik heb me vergist. Derf ben je, als
deeg dat niet wil rijzen.

Zaad blijft niet eeuwig goed.

Hij Vroeger kon ik het niet zeggen. Tegen geen van mijn exen. Het lukte
me niet. Nu wel. Ik zeg het ook tegen haar.

Ik hou van je.

Of het waar is? Op het moment dat de woorden mijn mond uit zijn,
weet ik het niet zeker meer. 't Komt weer terug, het gevoel. Na een
uur. Of de volgende dag.

Is dat genoeg?

Is dat liefde?

Zij Barbie heeft gewonnen.

Hij Wat?

Zij Je hebt alleen nog maar bh's met een kussen erin. Padded, heet dat.
Zodat je tepels onzichtbaar zijn.

Hij Wat heeft Barbie daarmee te maken?

Zij Barbie heeft geen tepels. Al die vrouwen die nu bh's kopen zijn door
Barbie grootgebracht.

Zij heeft zeker ook geen haar?

Hij Barbie?

Zij Je vriendin. Op haar flamoos.

Hij Voor jou een vraag voor mij een weet.

Zij Geen haar, geen geur, geen tepels. Een lege doos.

Hij Jezus!

Zij Doos, dat is een nieuw woord. Dat zei je vroeger niet.

Hij Het is grof, beledigend.

Zij Een doos is een ding om iets in te stoppen.

Zij zet balletmuziek op. Luistert.

Zij Toen had ik goed gewerkt. Dat was een moment.

Niets zit in de weg. De muziek die je boven jezelf uittilt. Ik kon het torentje van Hirsch aanraken.

Die euforie. Zoiets als overweldigende natuur. Een vergezicht in de bergen. Een jagende wolkenlucht waar de zon doorheen breekt.

Nu zeggen ze: het zijn stofjes in de hersenen.

Hij Het zijn stofjes in de hersenen.

Zij Deel uitmaken van iets groters dan jezelf bent. Tegelijkertijd nietig zijn en het middelpunt van de kosmos.

Hij Endorfinen.

Zij Ik kreeg een open doekje. Bij het bedanken een staande ovatie.

Jij weet niet wat het is. Boven jezelf uitstijgen.

Hij Ik weet wat het is. Ik geloof er niet in.

Zij Dan weet je niet wat het is.

Hij Een waan is het. Een gevaarlijke roes.

Zij Gevaarlijk.

Hij Fascistisch.

Zij Je bent niet goed lekker.

Hij Je stijgt niet alleen boven jezelf uit. Je stijgt uit boven de rest, je waant je hoger dan het menselijke gemodder.

Zij En dat ervaart het hele publiek! Ik noem dat geen waan, ik noem dat kunst. Samen, op het toneel en in de zaal, raak je aan iets dat meer is, hoger, groter. Als je het geen kunst wilt noemen, noem het een mystieke ervaring.

Hij Dat zeg ik: een waan. Jij wilt dat niet zien, dat snap ik wel, maar ballet is een fascistische kunstvorm.

Zij Mijn dansen had niets, maar dan ook helemaal niets met fascisme te maken.

Hij Nee, jij was solist. Jij hoorde bij de übermensen.

Zij Je bent walgelijk.

Hij Je hebt de solisten. Dan telt je uitgesproken persoonlijkheid. En je hebt het corps de ballet, hoe eenvormiger hoe beter. Of je nou marcheert of allemaal tegelijk je been optilt. Allemaal ondergeschikt aan een onmenselijk ideaal. Gewichtloze schoonheid.

Zij Ik zie niet wat daar onmenselijk aan is.

Hij Denk even aan al die meisjes die onderweg afgedankt worden. Jarenlang alles opofferen om te kunnen dansen om ten slotte te horen dat je balletjuf mag worden in Heiloo.

Zij Zo is het leven. Niet iedereen heeft talent.

Hij Je hebt mensen die iets waard zijn en mensen die niets waard zijn.

Zij Flauwekul! Een balletjuf in Heiloo is net zo veel waard als een solist.

Hij Het voelt alleen niet zo. Geen danseres in het corps de ballet die niet opkijkt tegen de solisten.

Zij Geen solist die neerkijkt op de meisjes uit het corps de ballet.

Hij Nee?

Zij We staan allemaal elke dag samen in de les. Dat vergeet jij. Jij hebt geen idee wat dat is, elke dag, jarenlang je best doen op dezelfde oefeningen om ten slotte iets goddelijks te kunnen doen. Iedereen in het corps de ballet is met precies hetzelfde bezig als elke solist: met kunst, met bezieling, met iets dat groter is dan jezelf. Iets menselijker is er niet. Alleen mensen kunnen dat, iets subliems maken, samen, tegelijk, voor andere mensen.

Hij Subliem, ook al zo'n fascistisch woord.

Zij Mensen hebben het idee van iets groters nodig. Als er niets hogers, geen betere wereld is om naar te streven, wat is dan nog iets waard?

Hij Een betere wereld. Zoiets als het kalifaat?

Zij Wat?

Hij Een betere wereld, dat denken jihadi's ook.

Zij Die vechten tenminste ergens voor, net als dansers. Jij zwelgt in de modder. Je bent gespeend van elke aspiratie.

Hij l'Aspirateur: de stofzuiger.

Zij Banaal in al je vezels. Ga weg. Ik wil je niet zien. Ik ga wel alleen dood. Daar heb ik jou niet bij nodig. Ik had jou nodig om te leven.

- Hij Ik weet niet wat ik me herinner. Wat ik achteraf verzin.
Wat ze heeft gezegd. Wat ik haar in de mond leg. Wie er aan de touwtjes trekt.
Wat zij verzon of zich herinnerde.
Het zal toch wel ophouden, op een dag.
Misschien moet ik naar een psych. Zou ze leuk vinden.
- Zij Nee. Dat zou ik niet leuk vinden.
- Hij Interessant.
- Zij Nee.
Je moet me onder water duwen tot ik niet meer beweeg. Me een zetje geven als je op het dak staat. Je moet me meenemen naar Phuket en daar achterlaten.
Doe me weg. Berg me op. Ga verder.
- Hij Ik heb het lef niet. Misschien komt het nog. Dat hoopten mijn broedse exen. Tot de tijd ging dringen. Dan kozen ze eieren voor hun geld.
Geld voor hun eieren.
Sorry.
Ik kan voor mezelf zorgen. Maar voor een kind? No way. De pretentie. Dat je *alles* bent voor iemand. In het begin. Maar daar gaat het om, om het begin. De eerste vier jaar. Zelfs vooral de eerste maanden, zeggen ze. Zelfs nog voor de conceptie. Roken geeft kreupel zaad. Daar begint het al.
- Zij Ik kan er niet genoeg van krijgen. Ik zit er uren naar te kijken. De deskundigen. Dat het zorgwekkend is, maar dat we ons geen zorgen hoeven maken. Hun bril is schoon, hun handen zijn zacht. Ik ruik hun Calvin Klein after shave dwars door de tv. Af en toe een straatgesprek met een slachtoffer. 'Alles weg, het is om te huilen, meneer, en het was nog wel voor de nieuwe caravan.' Een presentator met een grafiek, een cabaretier die zich boos mag maken, interview met de minister en terug naar de zachte handen.
Hoe moeten die straks brandhout verzamelen?

Hij Je rampzucht komt volop aan z'n trekken.

Zij De hele zoete schuimwereld zakt in elkaar. Je zult het zien. Mensen in rijen voor de geldautomaat die misschien gaat werken. Opstootjes. Schermutselingen met de ME.

Supermarkten raken leeg. Voor je het weet alleen nog liflafjes in de schappen. Tapenades. Teriyakisaus. Texmexkruidenmelange. Een zak rijst? Niet meer te krijgen. Een paniekerig meisje staat voor het vak waar maandverband moet liggen. Alleen nog ultradunne inlegkruisjes.

Geruchten over waar benzine is. Kinderwagens met jerrycans. Wie de lift neemt, speelt met zijn leven.

Hij Zover laten ze het niet komen.

Zij Dan raak jij je zitbillen wel kwijt. Hoef je echt niet voor naar de sportschool.

Je moet inslaan. Rijst, pasta, meel, olie. Blikjes groenten. Blikjes vis. WC-papier. Zeep. Droge peulvruchten. Zout, suiker. Van die gele flesjes citroensap. Bouillonblokjes. Water, daar kun je niet genoeg van hebben. Maandverband voor je vriendin.

Hij En dan onder de trap gaan zitten wachten tot de bom valt.

Zij Desinfectiemiddel.

Hij Ik begrijp dat het een teleurstelling voor je is, maar dit wordt gewoon opgelost.

Zij Dat mocht je willen.

Hij Ik weet het zeker.

Zij Hoe heet ze eigenlijk?

IV

- Hij Op een dag was de kat weg. De rollator ook.
Waar is Nijinsky?
- Zij Dood. Hij was ziek.
- Hij Heb je hem laten inslapen?
- Zij Als je dat liever zegt.
- Hij Waarom heb je niet gebeld? Ik had je naar de dierenarts kunnen rijden.
- Zij De dierenarts? Waarom? Ik ga niet met zo'n doodziek oud beest naar de dierenarts slepen.
- Hij Heeft hij het hier gedaan?
- Zij Hij was doodsbang voor de dierenarts. Ik heb het zelf gedaan.
- Hij Zelf gedaan?
- Zij Dat is toch veel fijner voor hem, thuis, op mijn schoot, door mijn hand.
- Hij Had je een spuitje meegekregen?
- Zij Ik heb zijn keel doorgesneden.
- Hij Gadverdamme! Dat meen je niet!
- Zij 't Was zo gebeurd.
- Hij De keel doorgesneden? Een privé onthoofding. Niet te geloven! Heb je het ook nog gefilmd soms?
- Zij Maak er niet zo'n drama van. Hij lag te spinnen op mijn schoot en voor hij het wist was het voorbij.
- Hij En toen? Wat heb je met hem gedaan?
- Zij Toen heb ik hem met mijn pyama in een vuilniszak gestopt en ben ik gaan douchen.
- Hij Ik bedoel: waar heb je hem gelaten?
- Zij In de container.
- Hij Je hebt een dooie kat in de container gegooid.
- Zij Mensen gooien hele kerstkalkoenen in de container.
Ik begrijp niet wat je zo erg vindt. Hij heeft misschien een minuut geleden.
- Hij Het is een inhumane methode.

Zij Je weet niet waar je het over hebt. Jij denkt dat je humaan bent, maar je bent sentimenteel.

Hij Er moest misschien toch iets gebeuren?
Ik heb je huisarts gebeld toen. Hij was kort: 'Als uw moeder nog in staat is haar kat om te brengen, maakt ze geen enkele kans op een plaats in een verzorgingshuis.'
Mijn stokoude moeder met die stokoude kat. Alles minutieus voorbereid. Stoel naar de douche gesleept. Mes klaargelegd. Vuilniszak klaargelegd. Iets van een handdoek op haar schoot, want zo'n kat gaat klauwen. Wat moet het een kliederboel geweest zijn. Ben je niet verdrietig?

Zij Ik ben ontzettend verdrietig. Nu komt er geen kat meer. Het is doodstil in huis. En geen rennende kindervoetjes om het goed te maken.

Hij Ik zie ze genoeg in mijn omgeving. Heen en weer gesleept tussen het huis van mama en het huis van papa. Relaties waarvan je dacht dat ze niet stuk konden. Dan komt er een kind en begint alles te schuiven. Mag je hopen dat er een tweede is voor ze opbreken. Hebben die kinderen elkaar tenminste nog.
Ik weet waar ik het over heb.

Hij Hoe heb jij hem eigenlijk naar de container gekregen?

Zij Nijnsky? In het mandje van de rollator.
Ik heb hem laten staan.

Hij De rollator.

Zij Het was maandag.

Hij Grofvuildag.

Zij Kan ze geen kinderen krijgen?

Hij Mama.

Zij Jullie vinden het te duur.

Hij Mama.

Zij Honderdvijftigduizend euro. Als ze gaan studeren nog meer.

Hij Mama.

Zij Kun je daarmee ophouden? Welke man zegt er nou 'mama'? Mama is een woord van zuigelingen. Van smakkende lippen rond een speen.

Hij Je staat op het randje van je graf en je gaat maar door.

Zij Zolang ik een zucht adem in mijn borst heb.

Hij En nog lang daarna.

Zij Wou je dat ik het opgeef? Dat alles voor niets is geweest. Dat jij wegdrijft, in deze wereld van schuim, dobber, dobber in de soppende machine, alleen, in je eenzame zeepbel, cel, zoals alle mensen wegdrijven van elkaar.

Hij Ik ben niet alleen, ik ben niet eenzaam, ik leef niet in een zeepbel. En de wereld is niet van schuim.

Zij Een vis weet niet wat water is.
Ze is van jouw leeftijd, toch.

Hij Ik ga het er met jou niet over hebben.

Zij Of heb jij een probleem?
Zachte billen, zacht geslacht.

Hij Ik kan haar niet meer zien. Ik stap in de auto, steek een sigaret op en rijd weg.
Hij zet muziek aan (snelwegmuziek).
Ik ga. Laat mij een godsklere eind rijden. Los van alles en iedereen. Niemandslaan van asfalt. Anoniem zijn.
Een Raststätte binnengaan, Wiener Schnitzel met friet eten en weer wegrijden. Zonder een indruk achter te laten of mee te nemen.
Ik hoef geen praatje te maken. Ik hoef niet eens iemand aan te kijken. Dat is de deal, er is maar één transactie. Ik hun schnitzel, zij mijn geld.
Levens die elkaar kruisen zonder verknoopt te raken. Vrijheid.
Nürnberg voorbij.
Ik neem een hotel aan de snelweg. Het is laat. De receptie is dicht.
Een automaat levert een cijferslotcode voor Zimmer 14.
Alles is basic, alles werkt. Het is schoon alsof hier nog nooit iemand

geweest is. Het bed is goed, de douche is warm.
Ik ben gelukkig.

Wat zou jij dit verschrikkelijk vinden. Aan het eind van de dag naar een pittoresk dorpje, zo moet het van jou. Hotelletjes met krakende houten trappen naar kamers met een porseleinen wastafel uit 1930 en een douche op de gang waar geen water uit komt. Kwebbelen met de propriétaire en complimentjes krijgen over je mooie Frans. Times gone by. Byebye.

Zij Ja. Het is goed dat ik dood ben.

Hij Wanneer ga je weg?

Zij Dat is aan jou.

Hij Ik word wakker. Het is schitterend weer. Ik ben driehonderd kilometer van Praag. Op een terras in Praag drink ik een kop koffie. Het hart van het oude Europa. Opgepoetst als een Disneydecor. Zal ik haar een kaartje sturen? Groeten vanaf de Karelsbrug.
Nee. Gedoe.

Ik sms Renate. Ik rijd naar huis.

Zij Renate.

Heb je nou iets gezegd op mijn crematie?

Hij Toen kon ik weg.

Zij Nu moet je eraan geloven.

Hij Ik ben moe.

Zij Je wilt dat ik mijn mond hou.

Hij Een keer iets aardigs zeggen, dat zou ook al wat zijn.

Zij Ja?

Hij Iets aardigs, dat zou ik fijn vinden. Je bent mijn moeder.

Zij Zoon, je bent mijn alles. Wie anders kan mij ooit nog over mijn hoofd aaien, mijn hand in de zijne nemen. Mijn leven, mijn vel, mijn gebeente ben je. Je bent wat ik heb voortgebracht, mijn anker op aarde. Ik heb je mens, ik heb je man zien worden.

Ik heb je woede gezien. Jij huilde nooit van pijn, maar van boosheid.

Ik zag hoe fideel je was als iemand hulp nodig had. Je vetes zag ik. Je

veroveringen. Ik heb je gezien, in bloei, met een fluwelen huid en glanzende ogen, als je 's ochtends thuiskwam na een nacht ergens, bij iemand, een avontuurtje, een liefde.

Je handen werden mannenhanden, poezeligheid werd kracht.

Ik heb je eergevoel, je trots gezien en ik wist dat ik mijn hart bij jou te ruste kon leggen.

Hij Dankjewel.

Ik heb de knikker bewaard. De knikker met het vogeltje.

Zij Maar jij waakt niet over jezelf. Je laat je in slaap wiegen in het warme sop, bij de neus nemen door Calvin Klein, je laat je weekmaken en opslokken, net als iedereen. Slurp, weg, de hoogwaardige materialen in.

Hij Dit is nu, mijn tijd, onze tijd. Elke oude generatie denkt dat de nieuwe het fout doet.

Zij Nee. Jullie van nu, jullie zijn horigen. Elk in zijn eigen bubbel vol spullen, ieder voor zich, dat het schuim maar schuimen kan. Leven, dat is bij anderen horen. Elkaar tot last zijn, in de weg zitten, voor de voeten lopen. Voor elkaar zorgen. Haat voelen en weer weg laten ebben. Die dingen moet je oefenen.

Hij Er is al genoeg haat in de wereld.

Zij Wie z'n haat niet oefent is een tikkende tijdbom.

Hij Ik heb er een hekel aan.

Zij Ik niet. Ik haat naar hartelust. Ik krijg er energie van.

Hij Ik haat alleen jou.

Zij Vaak?

Hij Regelmatig.

Zij Goddank. En haar? Renate?

Hij Nee.

Zij Bestaat ze eigenlijk wel?

V

Hij

Ik snap jou niet.

Ik snap haar niet. Toen ik klein was, heeft ze niet anders dan liefde gepredikt. Razernij, haat, wraak: primitieve gevoelens voor domme mensen. Wij waren beter. Tot tien tellen. Je in de ander verplaatsen. Dat heb je mij geleerd.

Zij

Toen kon ik niet weten dat de wereld gecastreerd zou worden. Dat mijn eigen zoon zijn kloten kwijt zou raken, dat ik een schoondochter zonder tepels zou krijgen –

Hij

Ze is ziek. Ik ben ziek. Ik heb een parasiet in mijn hoofd. Ze moet dood. Weg.

Zij

vervolgt We gaan de goeie kant op. Hoe meer crisis, hoe beter. De oorlog komt, al is het een andere dan we kennen. Als er maar doden en gewonden vallen. Als er maar veel ontwricht raakt.

De rotjongens, die zijn onze hoop. Heb je wel eens opgelet hoe mooi ze zijn, die kinderen? Hoe ze van het leven houden, met hun scooters en hun sportschoenen. Nu steken ze nog auto's in de fik in Franse buitenwijken. Of ze hijsen zich in een jurk en vertrekken naar Syrië. Maar er komt een dag dat ze in het middelpunt van Europa staan. Met hun scherpste en hun levenslust en hun viriliteit. Dan zullen de vegetariërs zich de slaap uit de ogen wrijven. Het stof uit de haren schudden. Met een tentje op Wall Street verander je de wereld niet. Wapens heb je nodig, benzine, autobanden, explosieven.

Of niet die jongens. Misschien zijn het de dikke, witte mannen van vijftig, die hun welvaart zien verkrumelen. Misschien slaan zij de boel kort en klein. Omdat alles voor niets is geweest. De benauwenis van een suffe baan, het betegelde tuintje, de butagas barbecue. Tot niets heeft het geleid. Geen werk, geen huis voor hun kinderen. Geen pensioen en geen nieuwe caravan.

Misschien halen zij hun mokers en kettingzagen uit het schuurtje.

Misschien proppen zij een lading vuurwerkbommen in hun Volkswagen Passat. Hun Opel Vectra. Hun Ford Mondeo.

Hij

En daar wordt de wereld beter van? Je bent niet goed snik.

Zij

Dat vraag ik me af.

Hij Je hoeft maar één keer een bomaanslag te zien om te snappen wat een zieke gedachte dat is. Eén keer wanhopige mensen een gewonde zien wegdragen.

Zij Die mensen kan het niet schelen dat hun handen vies worden. Dat er bloed op hun kleren komt. Dat iemand stinkt omdat hij in z'n broek poept van angst. Die mensen snappen dat er niets anders opzit dan voor elkaar te zorgen. Dat de wereld onherbergzaam is. Dat zijn mensen.

Kijk hier om je heen. Hoe arrogant en gepantserd iedereen zich beweegt, elkaar uit de weg gaat. God verhoede dat iemand een ander tot last is. God verhoede dat ik je kan ruiken! Dat ik kan zien dat je zweet, dat ik zou kunnen zien dat je bang bent. Alle verdraagzaamheid is vernietigd door die zogenaamde welvaart van jou. Mensen werken en werken en werken om hun vrijheid, onafhankelijkheid, onkwetsbaarheid te kopen. Ze hoeven nooit bij iemand aan te kloppen. Stel je voor, iets vragen, beslagleggen op iemands tijd, op iemands aandacht!

Dát is ziek. Decadent. Daar helpt alleen oorlog tegen.

Hij Kul! Meer mensen dan ooit hebben het goed. Meer mensen dan ooit krabbelen omhoog uit armoede en ellende.

Zij Waar krabbelen ze naartoe? Naar dit vetgemeste westen, waar alles vanzelfsprekend is geworden, waar iedereen overal recht op meent te hebben. Alles is er. Er is niets om nog naar te verlangen. Niets om voor te vechten. Niets heeft meer waarde.

Doe mij maar oorlog.

Een lege straat met huizen zonder ramen. Hier en daar wappert een stuk gordijn. Binnen overblijfselen van huisraad. Een vrouw in een uitgebrande slaapkamer. Spiralen steken uit de verkoolde matras.

Zij weet wat een bed is. Vanavond, als ze tussen honderden anderen in de sporthal op een matje gaat liggen. Of onder een brug op een stuk karton.

Als ze ongedeerd de avond haalt.

Zij weet hoe moeilijk het is een mens te blijven als je honger hebt. Je kinderen honger hebben. Als je als vee bij elkaar bent gedreven. Als je

- Hij je niet kunt wassen. Als je geen luiers hebt. Als je 's nachts wakker wordt en gewapende mannen jonge meisjes mee ziet nemen, een moeder smeekt om haar dochter met rust te laten en ook zij wordt –
- Hij Ik word kotsmisselijk van jou. Wat een spierballenvertoon! Zal ik ook een paar gruweltaferelen schilderen? Denk je dat we daar menselijker van worden?
- Zij Ja.
- Hij Mensen zijn simpele dieren. Ons navigatiesysteem is afgesteld op de weg van de minste weerstand. Sinds een paar honderdduizend jaar. Die jongens op wie jij je hoop hebt gevestigd, zijn niet anders dan wie ook. Ze willen hun natje en hun droogje en een beetje respect. Een handjevol malloten probeert het met een kalashnikov of een kromzwaard. Maar de meesten gaan voor een dure spijkerbroek en mooie sportschoenen. De rellen waar jij zo van smult: altijd hetzelfde patroon, overal. In Frankrijk, Engeland, Amerika. Het begint met een demonstratie tegen politiegeweld en het eindigt met plunderingen. Daar zit geen trots bij, hoor. Dat is gewoon uit de winkel trekken wat je normaal niet kunt betalen. Koopjeskermis. Drie dwaze dagen. Meestal in augustus, als iedereen een beetje oververhit is. Op een dag gaat het regenen en is het over. Er is niets verhevens aan. Geldingsdrang en hebzucht.
- Zij Kom je me eindelijk de hersens inslaan?
- Nee, natuurlijk niet. Dat zou jouw methode niet zijn. Jij wacht tot ik slaap en dan druk je een kussen op mijn gezicht. Waarom kom je nog? Wat heb ik eraan?
- Hij Ik wil mezelf in de spiegel kunnen aankijken. Ik wil tegen mezelf kunnen zeggen: ik heb haar niet in de steek gelaten.
- Zij Je hebt me wel in de steek gelaten! Al kwam je elke dag. Wat zie je als je in de spiegel kijkt? Een dweil. Een werknemer, consument, belastingbetaler. Een man had je moeten worden, zoons verwekken of dochters. Als er niets aan hem schort, moet een man vader worden.
- Hij Hoe kan ik vader worden? Met een parasiet in mijn hoofd. Geen denken aan. Niet zolang jij er bent.

Zij Niets blijft van mij over. As. Ik had me het hele leven kunnen besparen. Ik had me de barensnood kunnen besparen. Hoop had ik. En vreugde, liefde, om jou, voor jou. Om je levenslust, om de gretigheid waarmee je het bestaan omhelsde. Hoe je 's ochtends in je pyjamaatje door het huis rende. Hoe je na het eten in je blote piemel danste als ik een plaat opzette. Het leven nog vol tovenarij. Een regenboog op de muur. De wonderschelp. De knikker met het vogeltje erin.

Op de rug van mijn zoon had ik gedragen moeten worden. Of in de armen van een dochter, maar ik heb geen dochter. Jij had me moeten dragen naar de tijd en de mensen die nog gaan komen. Mijn erfgoed had je op je schouders moeten sjourren, zodat de kinderen tot in het derde geslacht mijn naam zouden kennen.

De herinnering aan mijn geur, mijn haren, mijn huid, dat alles sterft met jou. Verpulverd, weggeblazen door de tijd, zoals het hoort. Maar de verhalen, die had je niet verloren mogen laten gaan.

Je hebt me laten vallen.

Hij Dat ik zacht ben.
Dat ik slap ben.
Dat ik stink – of juist niet.
Dat ik geld heb.
Dat ik niet twintig jaar met dezelfde vrouw ben.
Dat de wereld niet deugt.
Dat de mensen niet deugen.
Dat het kapitalisme niet deugt.
Dat ik mijn talenten niet benut.
Dat ik geen talenten heb.
Dat ik volwassen ben geworden.
Dat ik niet volwassen ben geworden.
What the fuck kan het schelen?

Zij gaat af. Misschien zwaait ze nog even, diva die ze is, naar mensen in het publiek. Hij heeft het niet in de gaten.

Hij Al die geëxalteerde ideeën van jou.

Een leuk leven leiden en anderen een leuk leven gunnen. Meer kan ik niet verzinnen. Er is geen doel. De wereld wordt niet beter. De mensen worden niet beter. Het hiernamaals bestaat niet. God is dood en jij ook.

Een vliegpoep in het heelal, meer is het niet, deze aarde. En wat ik doe, of wie dan ook, het stelt niks voor. Er geen al te grote puinhoop van maken, dat is al heel wat.

Ja, natuurlijk heb ik iets gezegd op jouw crematie.

Ik ben je zoon.

En daarna heb ik Renate mee uit eten genomen. In l'Europe.

Ik heb haar de knikker gegeven. De knikker met het vogeltje erin.

Hij kijkt.

Hij ziet dat ze weg is.

einde